

po svoje. — Z burno pohvalo je govornik končal svoj govor.

Linški shod je Avstriji sijajno pokazal, kdo je pošten Nemec, kdo slepar.

Naši dopisi.

Iz Trsta 10. nov. (Kon.) — Kranjci toraj, tista môra, ki še zdaj tlači Lahe, so uže pred 300 leti dobro cenili vrednost morja; vedeli so gotovo, da so od Maribora do Adrije nepretrgoma bivali Slovenci, in uže takrat niso hoteli pustiti tega, da bi se dežela slovenska razkosala in tako lep kos, namreč Primorje, prodal Laški. Tudi to je bilo nekoliko ošabnosti, „burbanza“, kakoršno zdaj očita tržaški profesor Bruniatti sedanjim tržaškim Slovencem. — Da pa „irredentovcem“ ne poide pogum in up, nadaljuje Tedeschi, da je tudi véliki Napoleon, ko je po nesrečni vojski na Ruskem cesarja Franca mirú prosil, ponujal mu ilirske province izvzemši Istro in Trst. Kdo vé, kaj je nameraval po nesreči spametovani Napoleon s Trstom in Istro? „Kdo ve to?“ — prša Tedeschi in (str. 93) nadaljuje po svojem tako: „Vsak naj si izbere vselej to, kar mu je za svoj čas najkoristnejše. Pametno živimo, bo uže bolje. Čas je pošten možak (il tempo è galantuomo) in bo uže opravil vse drugo, prihodnost gré močnim.“ To se pravi po domače: Kedar bodo „irredentovci“ imeli dosti moči, se jim bo zdel čas ugoden za odtrganje teh dežel, do tje pa bodo še potrpeali. — Res da, le moč o takih rečeh kaj izdà. Lahi in Slovenci se utegnejo ljubiti ko bratje, a vendar Slovencev ne bo nihče preslepil do tega, da bi razkosali svojo domovino, si dali zapreti pot do morja; Habsburžani bi morali veliko grešiti v notranji in vnanji politiki, da bi se dali od primorja odriniti, kar želé in nameravajo njihovi najnovejši prijatelji Bonghi, Fambri, Bruniatti in Tedeschi.

Pač je treba tudi nekoliko uma in poguma za vladanje, namreč uma in poguma: Slovancem zaupati, pa ne ob enem z Grki in Turki pogledavati se, Slovane pa pitati le z diplomatičnimi muhami. Zaupanje budi zaupanje ter ljubezen, nezaupanje pa mržnjo in sovraštvo. Pri vsem tem je pa Tedeschi, bivši duhovnik, še vendar-le kristijan. Svojim rojakom, starega latinskega plemena, svetuje, naj se sprijaznujejo s Slovenci, naj jim v materijalnih potrebah gredó na roko, naj jih zovejo „Istrijane“, a ne zmerjajo s starimi psovkami „Morlaki“, „Slovenci“, „Čiči“, da jih ne žalijo. Tudi slovanskim duhovnikom v Istri priporoča, naj bi svoje farane učili jezikov, kajti s samim slovanskim jezikom si o bedi, v kateri so, ne morejo pomagati po svetu. Res čuden svet tak! Bodo li Istrijani učili se laški zato, da bodo s Furlani in drugimi Lahi, ki hodijo v Slavonijo in Bosno po gozdih drva sekati, da na Laškem glada ne poginejo, mogli laški govoriti? Iz tega namena je bil menda nedavno za Šumberk, čisto slovansk kraj, uro hodá od Labinja, po isterskem deželnem odboru imenovan lašk učitelj, da bo šolo imel laško. Kdo li se briga tu za §. 19. državnih postav! Pač, pač! Brigajo se Lahi, pa le takrat, kedar gre za njihovo korist. Naj toraj tudi slovanski poslanci v deželnem in državnem zboru storé svojo dolžnost, kajti povsod preži sovražnik ob meji in znotraj, povsod bi rad iz slovanske kože jermena rezal.

Zdaj le še besedico gospodu Tedeschiju. On sam pravi, da so Benečani isterske pokrajine, ki se jim niso podale same, s silo si vzeli; on sam pravi, da prihodnost gre močnemu. No! To naj si zapomnijo „irredentovci“, da v boji za obstanek tudi drugi ne bodo trpeli

več njihovih burk, toraj naj pa tudi oni v svoj prid ne silijo vlade, da bi se v Primorji poprijela načela Bismarkovega, s katerim precej lahko in mirno vlada v Alzaciji in Lotaringu. Bo za Lahe in Slovence boljše!

V Gorici 28. nov. — Včerašnjega stoletnega smrtnega spomina cesarice Marije Terezije v prvostolni cerkvi so se udeležile tudi razne oblastnije; največ je bilo vojaških častnikov. — Pretekli četrtek ponoči je napadlo 8 do 10 tolovajev nekega kupca ali posestnika iz Bovca „pri Koritu“ na Kanalski cesti nad Solkanom; pobili so ga in vzeli mu več ko 300 gold. — Gosp. Jožef Marušič, učitelj veronauka na tukajšnjem ženskem izobraževališči in ravnatelj knezonadškofovo-Werdenberškega semenišča, je imenovan častni kanonik naše prvostolne cerkve. — Naša „Soča“ uže v 2 listih strašne reči pripoveduje o nekem glasovanju in sklepu v deželnem šolskem svetu v zadnji seji od 17. t. m. Znabiti, da tudi še kdo drugi kaj spregovori o teh rečeh, kedar bo čas za to.

Iz Koroškega 27. nov. — Novi c. kr. deželni predsednik je na Koroškem, kar so „Novice“ uže zadnji pot naznanile, imenovan pl. Schmidt-Zabierow, c. k. svetnik v ministerstvu notranjih oprav. Pričakovali smo Slovenci, katerih nas je vendar lepo število na Koroškem, da dobimo za predsednika možá, ki bode tudi našega jezika zmožen in do katerega se bode mogel koroški Slovenec kar v svojem jeziku obrniti. Čuli smo od strani res tudi o nekem takem gospodu ter se ga srčno veselili, al vsa naša nada se je zdaj podrla! Iskali smo po dunajskih časnikih, da bi kje kaj staknili, ali je naš deželne predsednik kakega slovanskega jezika zmožen, al nikjer ni duha ne sluha o tem. V enem teh časnikov našli smo tej zastavici le to uganjko, da „povod imenovanju pl. Schmidta je edino le ozir na upravno službovanje in birokratično izurjenost, in da težko bo za to imenovanje iskati in najti političskih motivov“. Radi priznamo to, da je naš novi deželni predsednik spreten uradnik in v tem oziru ves zmožen za svojo novo službo; tudi utegne biti mož taci načel, ki ne nasprotujejo nameram ministra Taaffe-a, ker je bil pod ministerstvom Hohenwartovim predstojnik tiskovne pisarne, — al pa bode, nezmožen našega družega jezika, pravičen tudi narodu slovenskemu, to je važno vprašanje, na katero danes še odgovora ne vemo. Nikdo nam tedaj zameriti ne more, da dvomljivi čakamo, kaj bode nam Slovencem novi deželni predsednik.

Iz Tolminske suseščine 15. nov. — „Et meminisse juvat!“ Naj „Novicam“ poročam nekaj, kar se je v goriški škofiji na povelje prevzvišenega nadškofa dr. Gollmayerja uže leta 1871. zgodilo. Več duhovnov iz cerkljanske in tolminske fare in iz družih slovenskih dekanij je leta 1870. osnovalo slovenske računske sklepe, ter jih poslalo nadškofijstvu. In čujte! Preblagi knezonadškof jim je uže isto leto slovenski rešil račune in leta 1871. in 1872. so bili uže računski obrazci na povelje škofovo tiskani pri Majlingu v Gorici v treh jezicih, namreč laškem, slovenskem in nemškem z naslovom: „Estratto sommario“, Računski posnetek dohodkov in stroškov“ itd. in „Summarischer Rechnungs-Extract“ itd., kakor Vam kaže priloženi obrazec.*)

Iz Ljubljane. (Iz občnega zbora družbe kmetijske 24. dné t. m.) Ko se je zbralo pravilno število družbenikov,

*) Hvala za poslani obrazec, ki kaže, da je prečastiti Goriški knez in nadškof uže leta 1871. rešil, za kar se pulijo duhovni družih škofij dandanes. Vred.

radostni smo videli mnogo njih iz dežele, je pričel predsednik baron Wurzbach sejo z nagovorom, v katerem pred vsem pozdravlja došle gospode, potem pa objavlja, da tudi druge družbe kmetijske so v zboru zastopane po izvoljenih delegatih. takó družbo dunajsko, linško, goriško, opavsko in tržaško on (predsednik), — družbo levovsko, salcburško, štajarsko, tirolsko, hrvatsko-slavonsko in česko dr. Jan. Bleiweis, — družbo moravsko gosp. Jan. Murnik, družbo koroško pa g. K. Seitner. Dalje se v govoru svojem spominja mnogih za našo družbo zaslužnih mož, ki nam jih je nemila smrt v preteklem letu vzela: grofa J. Barbotta, grofa Gustava Auersperga, patra Benvenuta, pl. Aleks. Claricini-a, viteza V. Hama, viteza Kalino, Petra Kozlerja in viteza Mucija Tomasinia. — Potem omenja predsednik, da kmetovalci niti leta 1879. niti 1880. hvaliti ne morejo, kajti v obeh letih bilo je vreme pridelkom malo milo. Za tem naglašá predsednik, da tudi naša kmetijska družba se je rada udeležila shoda kmetovalcev (Agrartag) na Dunaji, čegar delovanje ne bode brez koristi ostalo kmetijstvu vseh avstrijskih dežel. — Po vsem tem slavi predsednik spomin nepozabljive cesarice Marije Terezije, ki je 29. novembra 1780. leta umrla; hvaležni spomin na stoletnico je še posebno nam Kranjcem in naši družbi kmetijski dolžnost, kajti preblaga gospá je posebno srce imela za deželo našo, in pod njo se je leta 1767. ustanovila naša družba kmetijska. (Ves zbor se pri tem govoru vzdigne in stojé posluša govor predsednikov.) Dalje se govornik spominja stoletnice, kar je ljudomili cesar Josip II. kmeta rešil sužnosti. Ta spomin pa nas pelje na hvaležni spomin, ki smo ga dolžni ljubljenu našemu sedanjemu cesarju Franc Josipu, ki je to, kar je pričel Josip II., dopolnil s tem, da je odpravil tlako in desetino. — Potem predsednik obrne pozornost zborovo na slavljenje 50letnega rojstnega dne cesarjevega, katerega smo letos soglasni z vsemi narodi tudi mi slovesno obhajali, in da nas čaka prihodnje leto nova vesela dogodba, ki jo bomo navdušeno slavili — poroka svitlega cesarjeviča Rudolfa. Zato, gospoda, kličimo: Bog ohrani, varuj in blagoslovi našega premilostljivega cesarja in gospoda, presvitlo našo cesarico in vso cesarjevo rodovino! (Ves zbor s trikrat ponovljenimi slava- in živio-klici navdušeno pritruje besedam predsednikovim.)

Potem so se, kakor je bilo uže v zadnjih „Novicah“ poročano, vršile volitve častnih in dopisovalnih udov družbe kmetijske, — podpredsednika in 9 odbornikov centralnega odbora, in pa 2 pregledovalcev družbinih računov. (Dal. prih.)

— (Mestni odbor ljubljanski) je v zadnji svoji seji nesrečnim Zagrebčanom dovolil 500 gold. podpore, kakor je predlagala narodna stranka. Deutsch-kraingerji so hoteli le 200 gold. dati, vendar jim ni obveljal njihov predlog, ker so pri glasovanju nekateri iz nasprotne stranke pristopili narodnim odbornikom.

— Uže se delajo priprave, da bodo v podporo po potresu oškodovanim Hrvatom tukajšnja narodna društva — dramatično društvo, Sokol in čitalnica — v deželnem gledališči napravila veliko predstavo.

— (Cesarica Marija Ana) je za popravo cerkve v Kresnicah darovala 100 gold.

— (Čitalnica) je v nedeljo z lepo „besedo“ pričela zabave svoje zimske sêzone. Jako radostni smo pozdravili visokospoštovanega gospoda deželnega predsednika, ki je s prečastito svojo rodovino počastil ta večer prvič našo „besedo“ s svojo nazočnostjo, h kateri je prišel iz koncerta filharmoničnega društva. — Prolog je z občno pohvalo govoril dobroznani spretni govornik g.

dr. Tavčar, povdarjaje, da ta večer je o tem oziru zgodovinsko pomenljiv, ker narodna čitalnica obhaja vstop v 20letnico svojega obstanka. Naš vrli pevski zbor je lepo sodeloval z dvema zboroma in osmospevom. Pevski oddelek „besedi“ pa je še posebno povzdignilo prijazno sodelovanje priljubljene gledališke primadone gospodičine pl. Endler, ki je z velikim aplavzom italijanski pela veliko arijo Elvire iz opere „Ernani“ in z burnimi živila-klici slovensko pesem „Zalost“ od Mir. Vilharja. Da pa gospodičina Endler ni samo izvrstna pevkinja, temveč tudi umetnica na glasoviru, pričela je njena igra na glasoviru. Zanimiva „beseda“ končala se je z gladko izvršeno veselo igro „V spanji“, ki je skozi in skozi prouzročevala prav veliko veselost, za kar gre topla hvala gospodoma in gospema, ki so pripomogli, da se je prva „beseda“ na splošno zadovoljnost izvršila.

— (Nove volitve za kupčijsko in obrtnijsko zbornico kranjsko) bodo meseca svečana prihodnjega leta. Iz kupčijskega oddelka imajo letos postavno izstopiti gospodje: Bürger, Dreó, Emerih Majer, Samassa, Treun; prostovoljno je izstopil Andrej Schreier. Za ta oddelek bo toraj treba 6 novih odbornikov. — Iz obrtnijskega oddelka izstopi zastopnik rudarstva baron Mihael Zojs, in bo toraj treba nove volitve; za druga obrtnijstva pa postavno izstopijo: Albin Ahčin, Ferd. Bilina, Fr. Debevec, Hansel, Korn, Mathian, Doberlet, namesto katerih bode treba 7 novih odbornikov. Novih volitev bo toraj vseh skupaj 14, in starih odbornikov ostane le 10. Volilna komisija je tako-le sestavljena: Predsednik je grof Chorinsky, c. kr. deželne vlade svetovalec, mestni odbor bode zastopal g. Vaso Petričič, trgovinsko zbornico pa gg. Dreó, Bürger, Lasnik, Karl Luckmann, Horak, Pakič in Murnik. Ta komisija sestavlja volilni imenik, rešuje pritožbe in ob svojem času to razglašá.

— Pod imenom „ljudskega shoda“ je v nedeljo popoldne v dvorani gostilnice „zur Bierhalle“ bil zbor obrtnikov in delavcev, katerega so sklicali deželni poslanec in mestni odbornik gosp. Potočnik in pa gospodje: Jos. Regali, mizar in mestni odbornik, Franc Železnikar, krojač, Janez Dolhar, hišnik in meščan in Jakob Škrbinec, čevljar. Po poročilu „Slovenčevem“ se je zbralo blizo 600 mož, ki so se razgovarjali o raznih potrebščinah obrtnikov in rokodelcev. Ko je gosp. Potočnik pozdravil skupščino, si je ona po večini glasov za predsednika izvolila gosp. Josipa Regalia. — O prvi točki, namreč o slabem stanju malih obrtnikov sta govorila Železnikar in Šturm, ter posebno pobijala to, da se jetnikom dovoli, da poštenim rokodelcem zaslužek jemljó. O drugi točki, ki je zahtevala odpravo indirektnih davkov na moko, meso, petrolej, kavo in sladkor, je v nemškem jeziku govoril demokrat Kaller iz Gradca. On pravi, da so indirektni davki velika krivica za revno ljudstvo. Haderlap pa meni, da finančni minister ne bo tako lahko pogrešal dohodka iz indirektnih davkov. Sicer pa se davki ne bodo dali prej znižati, dokler se ne odpravi potrata v državnem gospodarstvu, dokler se ne zmanjša obilna množica nepotrebnih uradnikov. — Pri tretji točki se je vse zmešalo, ker so delavci zahtevali občno volilno pravico, vladni komisar pa o tem ni pustil glasovati, kajti v programu je bil govor le o razširjenji volilne pravice na vse tiste, ki kak direktni davek plačujejo. Predsednik Regali prosi, naj bi se delavci za zdaj zadovoljili z malim, ker se z enim skokom ne more na vrh lestve priti. Kaller iz Gradca pa je delavce podkuril, da naj se rajše glasovanja zdrže, in tako je odborov predlog ostal v manjšini. Sploh se mora reči, da je Kaller mnogo pokva-

ril, ker je ljubljanske delavce k trmoglavosti spodbujal. Meščani in mojstri niso sklicali tega shoda, da bi se z delavci prepirali, ampak hoteli so se z njimi mirno razgovarjati o skupnih potrebah in željah. Zato je bilo jako nepotrebno, da so se delavci toliko opirali na socijaldemokratska načela in z nekim sovražnim ognjem meščanski stranki nasproti stopili. Za predsednika so hoteli imeti enega iz svoje srede, ploskali so le svojim govornikom; če je pa kdo drug o čem čisto mirno, brez vsakih strankarskih namenov govoril, postali so nemirni, ni bilo ne posluha, ne odobravanja, še motili so govornika s klici „konec, konec!“ — O četrtočki, naj se uže enkrat sklene postava zoper oderuhe, govoril je Haderlap čisto na kratko, in resolucija bila je enoglasno sprejeta. — O peti točki, namreč o protestu zoper sklepe „dunajskega parteitaga“ govoril je Kaller iz Gradca jako ognjeno. Ta točka je bila v skupščini slovenskih obrtnikov in delavcev prav nepotrebna.

Tako je tudi Ljubljana imela svoj „parteitag“, katerega so osnovali tukajšni obrtniki, pa udeležili tudi delavci, in v katerem je iz Gradca pihala pogubna sapa socijalno-demokratska, o kateri le želimo, da ni okužila domačinov.

— Sledeče mitnice (šrange) bode finančna direkcija za prihodnje leto v najem dala, cenjene so mitnice v Šmarji 1480 gold., v Višnjigori 870 gold., v Trebnjem 860 gold., v Novomestu 2700 gold., v Krški vasi 1350 gold., v Kostanjevici 900 gold., v Jesenicah na Dolenjskem 100 gold., v Metliki 860 gold.

— Ljubljanski „ustavoverci“ uže tudi zgubljajo sapo. Ko je namreč v nedeljo pri banketu kazinskem imel dr. Schrey govoriti na slavo ustavi, kakor si jo domišljujejo „nemški liberalci“, se mu je sapa tako zaprla, da ni mogel z govorom naprej.

— (Trst zdaj in l. 1810.) V rokah imamo borsni list (Börseztettel) od leta 1810. v slovenskem jeziku tiskan tako-le (po stari pisavi) se glaseč: „Cena od Dunaja na Augspurg od inu iz l. Kozapersk 1799. da l. Sushez 1810. Ta rečena Cena prerajtana po Cene usakega dneva na Borse, je bla stanovitnena po sredne cene glih taistega mesca. — Terst ta 5. dan Marca 1810. Namestniki te Borse. Anže Mayer, perve Namestnek. M. M. Dr. Gerolini, Aktvâr od Borse.“ Vmes je tabela s slovenskimi rubrikami in meseci v nemškem in slovenskem jeziku. — Tako je bila v Trstu slovenščina obrajtana l. 1810., — kako pa je danes, l. 1880.?

— (O železnici med Ljubljano in Kamnikom) se piše, da se bo vendar delala. Inženir baron O. Lazzarini je izdelal že načrt, po katerem gré železnica iz Ljubljane preko Domžalj in Mengša na Kamnik; ta načrt bo železnični odbor kmalu podal ministerstvu trgovstva v pregled. Dolga bo železnica 25.2 kilometrov, stala pa z vso vozninsko pripravo skup 362.000 gld. Zavoljo fabrike za smodnik se zanima cesarski erâr zelo zá-njo, nesla bo pa tudi dobre obresti, zato je veliko upanja, da se bo kmalu pričela delati. Dobro došla bo v prvi vrsti vsemu kamniškemu okraju, v katerem je veliko trgovine z lesom, veliko mlinov, obtnije s pletenjem slamnikov itd., ravno tako bo pa velika dobrota za Ljubljano in Kamnik, toraj bo tudi velik promet z ljudmi, živino in raznim blagom; vzlasti o nedeljah in praznikih bodo Ljubljančani lahko vozili se gledat krasno kamniško okolico.

— V nedeljo ob 11. uri dopoldne se bode v čitalnični dvorani delila zimska obleka ubogi šolski mladini, obdarovanih bode 40 fantičev, 40 pa deklic.

Odbor gospej in gospodičin, ki so izvršile to milodarno nalogo, vabi vljudno vse dobrotnike in dobrotnice, naj se blagovolijo tudi udeležiti vesele delitve v nedeljo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Včeraj se je pričel državni zbor. Finačni minister Dunajevski je predložil proračun za 1881. Bruto-stroški so 441 milijonov, bruto-dohodki 427 milijonov. Minister utemeljuje proračun v dolgem govoru, ki je bil z odobravanjem sprejet. On naznanja predlog o borznem davku in davku na plin, ter da se bode deficit zmanjšal.

— Državnemu zboru bode vlada predložila načrt zakona o osebnem dohodninskem davku potem, kadar bode sklenil zakon o glavni svoti zemljiškega davka. Novi zemljiški davek se bode pričel pobirati z dnem 1. marca 1881.

— Vladna „Wiener Abendpost“ pozdravlja državni zbor s člankom, v katerem pravi, „da je prebivalstvo sito političnega prepira, in da terja, naj bode enkrat bolje. Svoboda je ustanovljena v ustavi, a za druge materijalne interese je treba skrbeti. Na to naj poslanci delajo. Prav takó! A sl. vlada naj izvrši tudi, kar je „zagotovljeno.“

Česko. Iz Prage. Mladočehi so napravili 28. dné nov. shod, ki bi imel protestirati zoper resolucije Dunajskega „parteitaga“. Al uže, ko je imelo priti k volitvi predsednika, so se tako sprli, da so se tepsti začeli, in je vladni komisar razpustil ves zbor.

Hrvatsko. Iz Zagreba. Naše mesto postaja mirnejše; meščani, ki so bežali, se vračajo zopet, in nad 100 rokodelcev in delavcev, ki so nam iz tujega prišli na pomoč, je zapustilo zopet Zagreb, kjer ni več dela zá-nje. — Biskup Strossmayer, ki je daroval nesrečnikom 500 gld., je razposlal duhovstvu svojemu okrožnico, v kateri jih prosi, naj nabirajo v svojem kraju darove za Zagreb in okolico njegovo.

Nemčija. — Na Nemškem se agitacija zoper jude nadaljuje. Ko je potihnila v državnem zboru, prenesla se je v časnike, in celo vladna „Nordd. Allg. Zeitung“ se je izjavila, da jo ščuvanje zoper jude veseli, ker naprednjaki“ podpirajo jude, in ti obojni so sovražni monarhiji, tedaj prestolu nemškega cesarstva. Iz te izjave oficijoznega lista se sklepa, da Bizmark sam odobrava protijudovsko agitiranje.

Rumunija. — Rumunski knez, ker nima otrok, izvolil si je nekega hohencolernskega princa Leopolda za naslednika. Tako nemški principi na iztok silijo in nemške izseljence s seboj vlačijo. Vendar se mora priznati, da se je bolgarski knez Battenberg do zdaj še precej dobro obnašal in da hoče postati prav naroden knez, ki ne bo plesal na Bizmarkovi vrvi.

Turčija. — Dolgo se je motala stvar, predno so Turki izročili Ulčinje Črnogorcem; te dni se je vendar mirno izmotala in Črnogorci posedajo Ulčinje brez upora.

Žitna cena

v Ljubljani 27. novembra 1880.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 59 kr. — banaška 10 gold. 75 kr. — turšice 6 gold. 40 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 87 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 5 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.